

Pere Cullell

Enrique Figueredo

MALA GENT

Un viatge
per la ment criminal
en 12 casos reals

Pròleg de Jordi Juan

Columna

PERE CULLELL
I ENRIQUE FIGUEREDO
MALA GENT

Un viatge per la ment criminal
en 12 casos reals

Pròleg de Jordi Juan

Traducció de Judith Raigal Aran

TÍTOL ORIGINAL: *MALA GENTE*
PRIMERA EDICIÓ: MARÇ DEL 2023
© PERE CULLELL I ENRIQUE FIGUEREDO, 2023
© DEL PRÒLEG: JORDI JUAN, 2023
© DE LA COBLA DEL CAPÍTOL «JOSEP MARIMÓN, EL PITJOR ASSASSÍ EN MASSA
DE LA HISTÒRIA D'ESPANYA»: LUIS DE TAPIA, 1928
© DE LA TRADUCCIÓ: JUDITH RAIGAL ARAN, 2023
© EDITORIAL PLANETA, S. A. / DESTINO
© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-3025-8
DIPÒSIT LEGAL: B. 1.738-2023
FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62
IMPRÈS A CATALUNYA - PRINTED IN CATALONIA

www.columnnaedicions.cat

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraiïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Índex

Pròleg: <i>Basat en fets reals</i>	11
Introducció: <i>Per què ens agrada parlar de morts?</i>	15

LA SANG PER LA SANG

Josep Marimón, el pitjor assassí en massa de la història d'Espanya	21
Puerto Hurraco: els Amadeos contra els Patas Pelás	35
Una catana al coll del meu pare	51
Volker Eckert, el psicòpata de la carretera	67
El sàdic violador de dones policia	79

ELS PERILLS DEL CARRER

El Vaquilla, la maledicció del barri	93
El Dioni, del cel a l'infern i de l'infern a la fama	113

PENSO, PER TANT, MATO

El zelador d'Olot: lleixiu a les venes	135
--	-----

Carmen Broto, l'amant que sabia massa coses	147
El putxinelli i la fetillera.	179

CONTRA ELS INFANTS

Els pares que no estimaven la filla	203
L'exorcisme d'Almansa	219
<i>Agraïments</i>	237

Josep Marimón, el pitjor assassí en massa de la història d'Espanya

La Pobra de Ferran (Tarragona) era, l'any 1928, un petit nucli de població format amb prou feines per nou cases situades en un únic carrer d'uns cinquanta metres de llargada. Enclavat a la cresta d'un turonet, entre els barrancs de la Glorieta i de Forès, des de la finestra d'aquestes cases es podien albirar, a un costat, camps de secà extensos, dedicats a la collita del blat i de la civada principalment i, a l'altre costat, un bosc frondós, un bon lloc per anar a caçar.

La Pobra de Ferran era només a un quilòmetre de Pas-sanant, el poble veí. En aquella època hi vivien trenta-vuit persones. Una comunitat petita, amb molts vincles familiars entre els seus membres. Podria dir-se que vivien amb austeritat, però feliços.

Entre els veïns hi havia Josep Marimón i Carles, de vint-i-sis anys, nascut en aquell mateix poble i conegut per tothom com el Josep de ca l'Hostaler. Era una persona estimada per tots els vilatans i pertanyia a una família que ningú no hauria dubtat a descriure com a una família exemplar.

L'historiador local Jordi Creus Verni ho destaca: «Tot-hom els tenia en molta estima. Eren coneguts com els de ca l'Hostaler perquè la família va treballar a l'hostal balneari de

Rocallaura, un antic establiment d'aigües medicinals situat a uns vint quilòmetres del poble, molt conegut a la comarca pel tractament dels càlculs renals. L'avi hi feia de recepcionista. Tothom coneixia els Marimón. Van decidir instal·lar-se a la Pobla de Ferran, tenien terres, treballaven amb la gent del poble braç a braç... Una família exemplar. Tenien dues filles casades que vivien a Passanant, un altre fill també casat a Passanant... Perfectament integrats i estimats per tota la comunitat».

En aquest marc de convivència gairebé idíl·lic, Josep Marimón va començar a rondar Marina Roca, de vint anys. Però després d'un flirteig inicial prometedor, la relació no es va arribar a consolidar perquè un bon dia el sol va sortir malament per a Marimón. El noi va tenir la mala sort de contraure una malaltia incurable en aquella època, una tuberculosi a les vèrtebres: el mal de Pott.

El mal de Pott, o tuberculosi vertebral, és una variant de tuberculosi extrapulmonar que afecta la columna vertebral. Es tracta, doncs, d'un tipus d'artritis tuberculosa que malmet les articulacions intervertebrals. En aquella època n'hi deien una «tuberculosi mal curada», perquè la produeix una disseminació a través de la sang d'un focus tuberculós situat en alguna altra part del cos, generalment, els pulmons.

El quadre clínic és terrible: mal d'esquena, febre, sudoració nocturna, pèrdua de pes, astènia, aparició de masses a la columna que poden derivar en paraplegia, etc. Quan es desenvolupa, provoca que la columna dorsal s'arquegi i augmenti ostensiblement de volum.

A Josep Marimón, en efecte, li costava respirar, se li engarrotaven els ossos i li va aparèixer una gepa incipient. Estava greument malalt. El deteriorament va ser progressiu, però això no va impedir que al començament de la malaltia el cridessin a files per anar a fer el servei militar. Naturalment, al cap de pocs mesos, el van fer tornar a casa.

En els informes mèdics de les revisions, s'hi certificava

que no estava capacitat per a la milícia i li van donar l'alta perquè tornés al seu poble. Només va estar quatre mesos al Regiment d'Infanteria número 73. Es va deslliurar del servei militar i d'anar al front, a la guerra del Marroc, on van destinar íntegrament la seva lleva.

Malauradament, Josep Marimón ja no es va poder recuperar mai de la malaltia, que de seguida va empitjorar. Es va sotmetre a dues intervencions quirúrgiques, que van resultar estèrils. El dolor es va fer crònic. En pocs mesos, aquell jove ben plantat s'havia convertit en un malalt terminal.

Josep Marimón tenia els dies comptats. L'única cosa que podia fer era intentar viure aquella agonia amb el menor dolor possible. No estava capacitat per treballar. Cada matí baixava un matalàs fins a la porta de casa seva i deixava passar les hores, ajagut, prenent el sol, sense res millor a fer.

Com que en aquell moment la situació econòmica no era precisament esplèndida, algú va pensar que podien aprofitar la presència d'aquell jove esguerrat perquè, com a mínim, estigués per la canalla. Així, si ell la vigilava, les mares i els avis podrien ocupar-se d'altres tasques més útils per a la comunitat relacionades amb qualsevol de les feines del camp. A tothom li va semblar bé i li van encarregar que cuidés els onze nens i nenes del poble des que sortien de l'escola fins a última hora de la tarda; els havia de vigilar unes horetetes mentre jugaven.

Però deixar la canalla a càrrec d'un home esguerrat i amb una gepa que començava a fer-se evident va ser una molt mala decisió. Ho destaca el biògraf de Marimón, Jordi Creus. «La canalla és cruel. Sense cap motiu, potser sense maldat, en aquesta edat tan tendra, els nens són cruels. A Marimón li costava caminar perquè tenia els ossos i les extremitats engarrotades, tenia una gepa cada vegada més prominent. Era una diana fàcil per a tota mena de comentaris ofensius. I el van ensorrar amb les seves brometes».

Marimón era Quasimodo. El van ensorrar els infants,

però també les persones adultes. Tothom li va girar l'esquena. Marina Roca no va voler saber res més d'ell, no li esperava cap futur al seu costat. Li deien dropo i gandul. El dolor provocat per la malaltia, alhora, empitjorava. Josep Marimón, desesperat, va buscar refugi en els consells d'algú vinculat a l'ocultisme.

Josep Canela en coneix bé el cas. És net de qui, al capdavall, acabaria sent una de les víctimes de l'assassinat en massa més important de la història d'Espanya. Canela relata que, desesperat, Marimón va indagar totes les alternatives possibles, tan lògiques com il·lògiques, per curar la seva malaltia. «Va acabar buscant un mag o una vident, una bruixa, una espiritista, una curandera o alguna cosa per l'estil —explica— i va ser ella (o ell, no n'ha transcendit mai la identitat) qui li va dir que l'origen de tots els seus problemes era que una persona del poble li havia fet un mal d'ull».

El malalt va demanar més concreció, però la persona que el va assessorar va mantenir la incògnita sense resoldre. Podia ser «qualsevol personal del poble», li va indicar, cosa que convertia tots els seus veïns i veïnes en sospitosos potencials. Marimón estava desesperat. N'estava tant, de desesperat, que va optar per creure aquell personatge i va decidir que l'única sortida que tenia era tallar el mal de soca-rel.

Josep Marimón va decidir matar tot el poble, sense escrúpols. L'havien convençut que el seu patiment es devia a una maledicció externa i no tenia temps d'esbrinar qui n'era el responsable. Matant tothom, mataria el seu enemic i així acabaria amb la malaltia i amb el dolor que l'estava destrossant. Va prendre aquella decisió per «debilitat mental», segons es va recollir posteriorment al setmanari *El Nuevo Mundo*, atès que Marimón «es tornava més suggestionable a mesura que la malaltia empitjorava i el debilitava, actuant en un ambient d'incultura i superstició».

No hi ha cap constància, però, que tingués dubtes ni remordiments.

L'historiador Jordi Creus, que ha estudiat a fons el cas, descarta que es tractés d'alienació mental: «Personalment penso que no era boig. Estava despitós, ferit, moralment enfonsat, amargat... L'havien fet patir molt, tant els veïns del poble com un antic desamor. No veia cap altra solució al seu destí».

En qualsevol cas, Marimón sabia que en el temps que li quedava de vida patiria fora mida, que el seu mal no tenia cap cura. Va decidir que lluitaria contra el destí. I l'única manera de fer-ho era eliminant la persona que suposadament li havia causat aquell greuge.

Es va prendre temps per planificar-ho en detall. Fins i tot es va atrevir a insinuar que estava maquinant un pla. Algú se'n va riure, cosa que era habitual, un dia que passejava per Passanant.

—Ben aviat se us passaran les ganes de burlar-vos de mi —va anunciar.

Però l'amenaça només es va entendre quan ja va ser massa tard.

El dissabte 19 de maig de 1928 va sortir el sol a la Poble de Ferran com qualsevol altre dia de primavera. La gent se'n va anar a treballar al camp i la canalla va anar a l'escola, com era habitual en aquella època de l'any. Marimón va baixar el matalàs a la porta i hi va jaure una estona, com sempre. Però aquell dia tenia previst fer alguna cosa més.

Havia preparat una bossa amb roba i unes quantes provisions per a un parell de dies. Tenia perfectament traçada la ruta que pensava seguir. Sabia què volia fer i tenia previst el pla de fugida. Ben endins estava convençut que la seva vida, a partir d'aquell dia, canviaria.

Malauradament, no només va canviar la seva vida. A les quatre tocases, pel camí que uneix la Poble de Ferran amb Passanant, va aparèixer un grup de nens jugant i rient. Eren els germans Josep, Ramona i Carme Rabadà Trilla, d'onze, quatre i tres anys. Venien d'escola. Marimón els estava es-

perant. Va agafar una destral i la seva escopeta. El poble, en aquell moment, estava pràcticament buit. Els homes i les dones treballaven als camps dels afores. Quan la canalla va arribar a l'entrada de la localitat, Marimón s'hi va acostar i els va proposar d'anar a caçar uns colomins que s'havien quedat atrapats en un paller.

Els nens hi van accedir. Van entrar al paller que hi havia tot just davant de les primeres cases del poble. Marimón va tancar la porta amb molt de compte. Els va matar amb la destral i amb la culata de l'escopeta. Va ser ràpid i discret. Ningú no va sentir res. I de seguida en va amagar els cadàvers a sota de la palla. Només acabava de començar. El pla macabre seguia tal com tenia previst. Però quan va sortir del paller va topar amb una circumstància inesperada: acabava d'arribar al poble un esquilador que venia a endur-se la llana de les ovelles. Aquell contratemps no va fer que Marimón s'immutés.

Devia ser un quart de cinc. Un home del poble acompanyava l'esquilador que arribava disposat a esquilar totes les ovelles. I això van fer, plantats enmig del carrer principal, durant tres quarts d'hora. Mentre treballaven, Marimón era amb ells i els observava. Quan va haver acabat tot el procés i l'esquilador es va haver acomiadat, Marimón va seguir matant.

Tan bon punt els homes van desaparèixer al recolze del camí, va anar revisant portal per portal, buscant saciar la seva set de venjança, fins que va trobar Rosa Eloy, de quaranta-cinc anys a la porta de casa seva. Sense dir ni piu, va alçar la destral i la va ferir de mort.

A l'altre extrem de la població, a l'última casa, l'assassí va trobar Francesca Canela, de seixanta-cinc anys, que estava donant de menjar al bestiar. La Francesca no havia sentit res, però es va almar en veure Marimón ensangonat. Va entendre que en passava alguna i l'hi va recriminar cridant.

—Però què fas? Què fas?

I ell va respondre:

—Us mataré a tots. Us he de matar a tots.

I li va disparar. Amb la Francesca va fer servir l'escopeta per primera vegada. En aquella zona era normal fer servir armes per anar a caçar, i per aquest motiu el tret no va cridar l'atenció dels que estaven treballant al camp.

La massacre podia continuar. Marimón va veure que s'apropaven dos nens més, els germans Salvador i Josep Torres Roca, de nou i cinc anys. També acabaven de sortir de l'escola.

Va anar a esperar-los a l'entrada del poble i va fer el mateix que amb les tres primeres víctimes. Els va preguntar si tenien ganes d'anar a caçar colomins i els va dir que el seguissin.

—Vinga, que us deixaré disparar amb l'escopeta al paller.

Disparar un arma era una temptació irresistible per a la canalla. No li va costar gens ni mica que l'acompanyessin al cobert. Quan hi van ser, els va matar a cops de culata i amb la destal. Com si es tractés d'un ritual, Josep Marimón es va disposar una vegada més a amagar les seves víctimes a sota de la palla per intentar executar el seu pla sense que ningú se n'adonés. Però en aquesta ocasió, mentre ocultava els cadàvers destrossats dels nens, el petit Miquel Torres, el tercer dels germans, el va agafar per sorpresa. Va treure el cap per la porta del cobert i en veure què passava va sortir corrent, horroritzat.

Marimón va apuntar el nen amb l'arma a l'esquena i va disparar mortalment.

Per segona vegada un tret va ressonar pels camps de la Pobla sense que aquell soroll cridés l'atenció de cap dels bracers. A qui podia passar-li pel cap que s'estigués produint una tragèdia com aquella a casa seva? Però l'assassí estava a punt de ser descobert.

Mentre Marimón es dirigia al seu domicili per agafar més munició, Antonia Marimón Roca i Marina Roca Rull (la jove que havia rondat) van passar per davant de la porta oberta del pallier i van veure els cadàvers que l'assassí no havia tingut temps d'ocultar. Els crits punyents davant de la tragèdia van ser la primera veu d'alarma, que va arribar immediatament als camps de la vora. Els xiscles també van alertar l'assassí que va sortir tot d'una de casa, va agafar per sorpresa les dues dones i va desaparar.

En tots dos casos va apuntar a la cara. A l'Antonia, amb poca punteria, només li va provocar una esgarrinxada i ferides a les mans, que instintivament havia alçat per protegir-se. L'altra dona també va posar les mans davant de l'escopeta, com si aquell gest pogués detenir la descàrrega. En realitat, el gest li va salvar la vida, perquè la ràfega de perdigons li va destrossar les mans. Tot i que el rostre li va quedar desfigurat per sempre.

La primera persona que va arribar al poble a veure d'on venien aquells crits de socors va ser una veïna de Passanant. Però Marimón, que ja havia mort vuit nens i una dona gran i havia malferit tres dones més, tenia ben clar contra qui anava la seva venjança. Contra la persona que li havia fet el mal d'ull, fos qui fos, però de la Pobla.

Va veure que la dona se li acostava. La va reconèixer. No era del poble, era de Passanant.

—Ves-te'n, perquè, si no, acabaràs com els altres —va advertir-la—. També n'hi haurà per a tu.

I després d'això, l'assassí en massa més important de la història d'Espanya va agafar l'escopeta i la bossa que s'havia preparat, i es va perdre pels camps de Tarragona. Va desaparèixer com un fantasma.

La tragèdia de la Pobla va agafar una dimensió mundial. Tant la premsa escrita com la radiofònica es van fer ressò de la massacre. Desenes de periodistes van arribar a la comarca per aconseguir informació de primera mà i conèixer en

detall el dolor que havien patit aquelles famílies. Van descobrir, per exemple, que hores després que s'haguessin produït els assassinats, hi havia famílies que encara no havien trobat els cadàvers dels seus fills.

«Aquella nit, al poble, es va viure una situació dramàtica», rememora Jordi Creus. Els pares anaven amunt i avall sense sentit, fora de si, preguntant-se què havia passat i on eren els seus fills. Als tres que havia matat primer, els germans Rabadà Trilla, els van trobar de seguida al paller dels afores del poble. Als últims, però, no els van trobar fins al cap d'unes quantes hores.

L'enterrament va ser multitudinari. Es calcula que unes dues mil persones es van amuntegar al cementiri minúscul de Passanant per acomiadar-se de les víctimes de Marimón.

Tota la zona que envoltava aquell petit cementiri de la Pobla, als afores del municipi, es va omplir de gom a gom de veïns de les poblacions més properes. Era ple com un ou. L'impacte va ser impressionat. Alguns periodistes de Barcelona i Tarragona també hi van anar i van fer fotos d'aquella multitud. La massacre va commocionar tot Espanya i va traspasar fronteres.

L'impacte que va causar fins i tot va influir en els corrents avantguardistes de l'art. Els surrealistes francesos tenien tendència a enaltir els crims, i un jove i trencador Salvador Dalí, fidel a aquells principis, no va deixar passar l'oportunitat de referir-se a la tragèdia de Passanant. Ho va fer en una carta dirigida a Pepín Bello, company de la Residencia de Estudiantes de Madrid. Dalí va escriure:

Sense anar més lluny, deus haver vist l'acte sublim d'en Marimón. Fixa-t'hi només des del punt de vista moral, deixant de banda la seva enorme transcendència poètica: com de neta i excepcional resulta l'actitud d'aquest home al costat del groller i immund sentit maternal de les mares bramant perquè els han matat els seus fillets. [...]

Així pensa molt poca gent; a tots els artistes i literats, als millors, els cau la baba davant l'amor maternal. I no comprenen l'excelsional i extraordinària transcendència dels crims d'en Marimón.

Però... i Marimón? On era?

Els diaris van donar informació puntual sobre la fugida de l'assassí i la persecució intensa. Cal comentar que la coordinació entre les forces de la Guàrdia Civil i els responsables del sometent (l'organització parapolicial de seguretat civil formada per voluntaris) no va ser tan fluida com era d'esperar. *La Vanguardia* del 23 de maig de 1928 informava del desenvolupament de les investigacions:

Comuniquen de Tarragona que el fiscal de l'Audiència, senyor Gómez del Castillo, i el jutge del districte de Montblanc, senyor Serrano, treballen activament en la instrucció de diligències pel crim monstruós comès a la Pobla de Ferran per Josep Marimón Carles.

El criminal, que va fugir cap a les muntanyes de Lleida, no ha caigut encara en mans dels seus perseguidors, malgrat que el busquen activament deu parelles de la Guàrdia Civil i més de quatre-cents sometents. Es creu que Marimón està amagat en algun recer de la muntanya.

La persecució de Marimón es va allargar deu dies. Durant aquell període de temps, el sometent i la Guàrdia Civil —seguint ordres del fiscal i del jutge— van discrepar sobre si l'assassí era a prop del lloc dels fets (tal com intuïa el sometent) o si se n'havia allunyat (tal com creia la Guàrdia Civil).

Hi havia tensió també entre els rastrejadors i els habitants del poble, molts d'ells vinculats familiarment amb les víctimes, però també amb l'assassí. Una tensió que va augmentar quan un testimoni va dir que havia vist Marimón

per la comarca, buscant menjar. Aquella informació no es va poder confirmar.

Els dies van anar passant sense que es tingués cap notícia del fugitiu.

Durant aquell temps d'espera, una de les dones que Marimón havia ferit a cops de destrat, Rosa Eloy, va morir a l'hospital de Tarragona després de superar diverses operacions quirúrgiques. El cementiri del poble es va omplir una altra vegada de dolor.

En aquell racó del món la tensió augmentava dia rere dia. Era inaguantable. La set de venjança era a flor de pell. Els familiars de Josep Marimón no gosaven sortir al carrer. No van sortir mentre va durar la cerca de l'assassí. Només el germà petit es va oferir a ajudar i es va posar a disposició de la justícia per col·laborar amb el rastreig. Ho va fer aportant el gos de Josep Marimón, sens dubte una bona iniciativa per poder localitzar-lo. Que és el que va acabar passant.

A primera hora del matí del 28 de maig de 1928, nou dies després de la tragèdia, un grup format pel caporal de sometent de Pira, José Civit, i els sometents Ramón Amorós, Isidro Benet i Jaime Tarrés, acompanyats pel sergent de la Guàrdia Civil Vicente Prandanos i del guàrdia Miguel Pérez es va adonar que hi havia un home adormit, mig amagat, en un camp de civada, a menys de dos quilòmetres de Passanant. Els homes s'hi van acostar i el caporal Civit, encanonant-lo amb la carabina li va cridar:

—Si et mous, ets home mort.

Marimón era a terra estirat, endormiscat. Va entreobrir els ulls i va respondre:

—Què hi ha?

La versió que va transcendir, l'oficial, va ser que en aquell moment Marimón es va adonar que tenia al davant els seus perseguïdors, que es va aixecar i que va fer l'intent de fer servir l'escopeta. Aleshores, Civit, que l'estava apun-

tant, va disparar. El projectil va anar a parar a la cara de Marimón.

La versió oficiosa assenyala que quan el grup de some-tents (sense la presència de la Guàrdia Civil) van descobrir Marimón dormint, es van preguntar què havien de fer. El caporal Civit va ordenar a un d'ells:

—Dispara tu.

Però l'home s'hi va negar.

—El caporal ets tu. És obligació teva. Ets tu qui ha de disparar.

I, sense més ni més, el caporal el va matar.

Sense preguntes, sense avisar. Sense intentar arrestar-lo, van optar per fotre-li un tret.

En qualsevol cas, Josep Marimón va morir a l'acte. En apropar-s'hi, els seus perseguidors van comprovar que el tret li havia entrat per l'ull esquerre i li havia sortit per l'occipital.

Després van disparar diversos trets a l'aire en senyal d'alarma.

El malson s'havia acabat. Sobre aquella cacera, se'n van escriure cobles:

*¡Un loco, una fiera
de humanos colmillos,
mata a unas mujeres,
mata a unos chiquillos!*

*¡La fiera se oculta,
y sobre su traza
van dos mil personas
para darle caza!*

*¡El acoso es fiero;
y allá, en su retiro,
danle, a quemarropa
y en la frente, un tiro!*

*¡Con júbilo alegre,
con ojos de lumbre,
chilla, ante el cadáver,
fiera muchedumbre!*

*¡Después de enterrado,
aún quiere la gente
exhumar los restos
del pobre demente!*

*¡Y hacia el cementerio
la avalancha avanza
vomitando injurias,
pidiendo «venganza»!*

*¡El suceso es triste,
pues de mil maneras
demuestra que todos
somos algo fieras!*

*¡Nos falta dulzura,
nos sobra pasión,
nos falta la escuela
y el buen corazón!*

*¡Cuánto, cuánto loco!
¡Cuánto Marimón!*

Després de la tragèdia, la Poble de Ferran ja no va poder tornar a ser el poble d'abans. Tampoc Passanant, molt vinculat familiarment a les víctimes o a l'assassí, no va aconseguir cicatritzar les ferides. Diuen que n'hi ha que van morir de pena.

L'historiador Jordi Creus ho detalla: «El que va passar en aquesta població és que es va dividir, es va partir en dos.

D'una banda, hi havia els familiars de l'assassí, que no tenien cap culpa que no fos compartir llaços de sang amb ell. I, d'altra banda, hi havia els familiars i els amics de les persones que havien perdut éssers estimats en aquella tragèdia. La crispació va ser brutal. I va durar anys i anys».

Als pobles costa més oblidar.

Tal com encara ara rememora Josep Canela, net d'una de les víctimes: «Sabem que els familiars de Marimón no en tenien cap culpa i segurament no haurien volgut que passés. Però va passar. Van demanar perdó. No sé si algú els va arribar a perdonar. Però oblidar, no es pot oblidar. Mai».

I després d'una pausa breu i dolorosa, donant-se la raó a ell mateix, repeteix: «Perdonar, no ho sé. Oblidar, segur que no».

Encara hi ha mares a la comarca que adverteixen els seus fills que si no es porten bé vindrà Josep Marimón a buscar-los. Marimón l'esguerrat, el malalt que va creure que era víctima d'un mal d'ull i que va decidir endur-se per davant tot un poble per posar fi a l'embruixament. Volia viure a qualsevol preu.

Potser se n'ha sortit. El mite del monstre encara ressona pels camps tarragonins. No hi ha hagut mai cap altre assassí en massa com ell a Espanya. Va voler matar-los a tots perquè no tenia res a perdre.

Sorprenentment, el seu cos descansa al petit cementiri de Passanant, a pocs metres d'on reposen les seves víctimes. No hi consta el nom, però tothom sap quina és la seva tomba. Com pot ser? I algú respon: «L'han posat en aquell racó perquè no és terra sagrada. Ell és a l'infern».

Puerto Hurraco: els Amadeos contra els Patas Pelás

— **A** nem a caçar coloms.
Emilio i Antonio Izquierdo ho van dir així per evitar expressar-ho amb tota la seva cruesa, per no verbalitzar que acabaven de carregar les escopetes repetidores Franchi del calibre 12 que havien estat netejant amb cura tota la tarda amb la idea de posar fi a la vida de tots els membres de la família Cabanillas que els passessin per davant. Els volien allixonar.

Van matar nou persones i en van ferir greument dotze més.

Quan el sol es va pondre, el diumenge 26 d'agost de 1990, el nom de la petita pedania de Puerto Hurraco va quedar per sempre associat a un dels pitjors assassinats en massa de la història d'Espanya.

És impossible fixar amb certesa l'inici de les desavinences entre la família Cabanillas i la família Izquierdo. Impossibile. És probable que ni tan sols ells ho tinguessin clar, tot i que tots se sentissin profundament ofesos pel caràcter i per l'actitud dels altres en mil i un desacords diaris. Els altres eren sempre els culpables de tots els mals.

Això passa molt sovint, en especial en els conflictes ru-

rals que es donen entre els membres de les comunitats més aïllades. La caricatura dibuixa un burro que es va cruspir la pastanaga del veí, o potser va ser a l'inrevés, però amb el pas del temps, de venjança en venjança, aquell conflicte insignificant i involuntari s'acaba convertint en una lluita a degolla en defensa de l'honor familiar. Res no s'oblida ni es perdona. Ningú no sap qui comença, però tothom vol tenir l'última paraula. A Puerto Hurraco estaven barallats «a mort», en sentit literal.

Els Izquierdo (coneguts a la comarca amb el sobrenom de «Patas Pelás») i els Cabanillas (coneguts com els «Amadeos») s'havien jurat odi etern des de feia molts i molts anys. Vivien a Puerto Hurraco, un conjunt de cases ubicades entre dos turons, a la província de Badajoz, dependent del municipi de Benquerencia de la Serena. En aquella pedania hi vivien cent trenta-cinc persones i arribaven a ser dues-centes en els mesos d'estiu, quan tornaven al poble els veïns que havien emigrat al País Basc per millorar les seves condicions de vida. Puerto Hurraco ni tan sols era un lloc de pas per anar enlloc.

Els primers antecedents que consten de la confrontació entre les dues famílies es remunten als anys seixanta del segle passat. El 1967 es va produir una disputa entre Amadeo Cabanillas i Manuel Izquierdo pels límits entre les seves propietats. No va ser un simple malentès. En realitat, va ser la gota que va fer vessar el got o una provocació intolerable, segons qui expliqui els fets. El que va passar va ser que l'arada de l'Amadeo va entrar al camp del Manuel i la cosa no podia acabar així.

Però això no és tot. També diuen que en aquella època es va viure una història d'amor impossible. Romeu era Amadeo Cabanillas, i Julieta, Luciana Izquierdo. Com els Capulet i els Montagú, un Cabanillas i una Izquierdo festejaven pels camps de Badajoz, davant de l'estupor dels seus veïns i familiars, en una relació condemnada al fracàs.

Tal com era d'esperar, l'Amadeo va acabar rebutjant la Luciana, probablement com a conseqüència de la disputa de l'arada que havia envaït les seves terres, cosa que va fer que la noia se sumís en una desesperació profunda i donés als Izquierdo encara més arguments, si és que això era possible, per respondre al greuge.

Els Izquierdo, els Patas Pelás, eren sis germans: Jerónimo, Manuel, Emilio, Antonio, Luciana i Ángela. El Jerónimo, el germà gran, va decidir fer justícia pel seu compte.

Sembla un melodrama medieval, però era l'Espanya rural, on el *desarrollismo* franquista no havia arribat o no hi havia sabut arribar. Haver traspassat el límit d'unes terres o una frustració amorosa es resolía a ganivetades, i prou. Així, el 22 de gener de 1967, Jerónimo Izquierdo va clavar una navalla a Amadeo Cabanillas i va provocar la mort a l'home que, en altres circumstàncies, s'hauria pogut convertir en el seu cunyat.

Van detenir l'assassí, el van jutjar i el van condemnar a catorze anys de presó. Durant la condemna, les famílies confrontades van seguir veient-se i desafiant-se sota el cel implacable dels camps extremenys. La ferida entre els Amadeos i els Patas Pelás encara seguiria oberta durant molt anys. La veritat és que mai no s'arribaria a tancar.

El 18 d'octubre de 1984 hi va haver un incendi voraç al número 6 del carrer Carrera de Puerto Hurraco. Era la casa familiar dels Izquierdo. Les investigacions policials no van aconseguir determinar l'origen del sinistre i van acabar concloent que s'havia produït de manera fortuïta.

Però la desgràcia, a més a més, va voler que en aquell incendi morís una dona gran, Isabel Izquierdo Caballero, la mare del Jerónimo (l'assassí que complia condemna), la Luciana (la nòvia despitada), l'Ángela, l'Emilio i l'Antonio Izquierdo. Davant d'un drama d'aquesta magnitud, els ger-

mans Izquierdo no es podien limitar a lamentar-se per la mala sort que havien tingut i prou. Els fills de la difunta ni tan sols es van plantejar l'opció d'acceptar aquell infortuni. Com era d'esperar (tot i que ningú no pot assegurar si amb raó o sense), van decidir que els Amadeos n'eren els responsables.

I no només els Amadeos. Els Izquierdo van dirigir la seva ira contra tot el poble i van criticar amb amargor que els veïns no haguessin col·laborat prou en l'extinció de les flames. Van interpretar aquell gest com una prova més de la conspiració de la qual se sentien víctimes. Així ho intentava explicar molts anys després Emilio Izquierdo, a la vista en què es jutjava l'assassinat en massa de Puerto Hurraco. Cal destacar la dificultat evident de l'Emilio a l'hora d'articular el seu discurs, que reproduïm literalment: «Penso que estaven tapant la mort de la meva mare. Perquè, a més a més, al poble deien, i que no s'aclarien, perquè havia estat... el jutge havia estat conforme que fessin aquelles obres».

O, en altres paraules, que tothom anava en contra d'ells. Els Amadeos havien provocat l'incendi de la casa, tot el poble havia girat l'esquena als Izquierdo i les autoritats, tant el jutge com la Guàrdia Civil, s'havien posicionat a favor dels transgressors.

Es van fer acusacions encreuades. Els Patas Pelás se sentien clarament perjudicats per la conjuració. No obstant això, alguns habitants de Puerto Hurraco van dir que havien vist els Izquierdo salvant el televisor de les flames abans d'ajudar la seva pròpia mare. Aquest era el nivell.

Amb els nervis a flor de pell, en una situació de convivència impossible que es palpava cada dia, al cap de dos anys, Jerónimo Izquierdo va sortir de la presó després d'haver complert condemna i va anar directament a trobar Antonio Cabanillas, el germà de la seva primera víctima, l'Amadeo. De nou, va anar-hi amb una navalla a la mà, sense que el temps que havia passat a la presó hagués modificat gens ni

mica el seu comportament. El Jerónimo volia matar un Cabanillas.

En aquesta ocasió, però, encara que el va ferir greument, l'agredit, Antonio Cabanillas, va sobreviure. Van detenir Jerónimo Izquierdo, el van jutjar i el van condemnar una altra vegada. Va ingressar en un centre psiquiàtric el 8 d'agost de 1986. I va morir només nou dies després.

No havien pogut venjar la mort de la Isabel, la mare dels Izquierdo. Quedava, doncs, un deute pendent.

Amb la mort del Jerónimo, els Izquierdo van decidir anar-se'n de Puerto Hurraco. Després de l'incendi de la casa familiar es van traslladar a Monterrubio de la Serena, a tan sols deu quilòmetres del poble. Aquest petit exili només servia per alimentar l'odi cap a tots els veïns de Puerto Hurraco en general i cap als Amadeos en particular.

Les que més ràbia acumulaven a dins seu eren les germanes, Luciana i Ángela Izquierdo. No paraven de repetir una vegada i una altra que venjar-se era «just». Els germans, l'Antonio i l'Emilio, resignats davant d'aquella matraca, assentien i consentien.

Diuen que les germanes hi insistien tant perquè elles eren amb la mare el dia de l'incendi. Les dues joves havien aconseguit salvar-se, però la mare no. Podria ser que la proximitat a la mort les estigués consumint per dins amb una intensitat especial, atès que elles també podrien haver mort, o potser el que les consumia era la pena d'haver fugit de les flames sense haver fet prou per salvar la seva progenitora. Aquesta segona possibilitat explicaria l'interès visceral que tenien a culpar els Cabanillas i alleugerir així el sentiment de culpa.

Fos com fos, durant quatre anys ben llargs, els Izquierdo van anar carregant l'ànima amb set de venjança. Consideraven que Puerto Hurraco era un poble «dolent» i que els Cabanillas eren els responsables de totes les seves desgràcies.